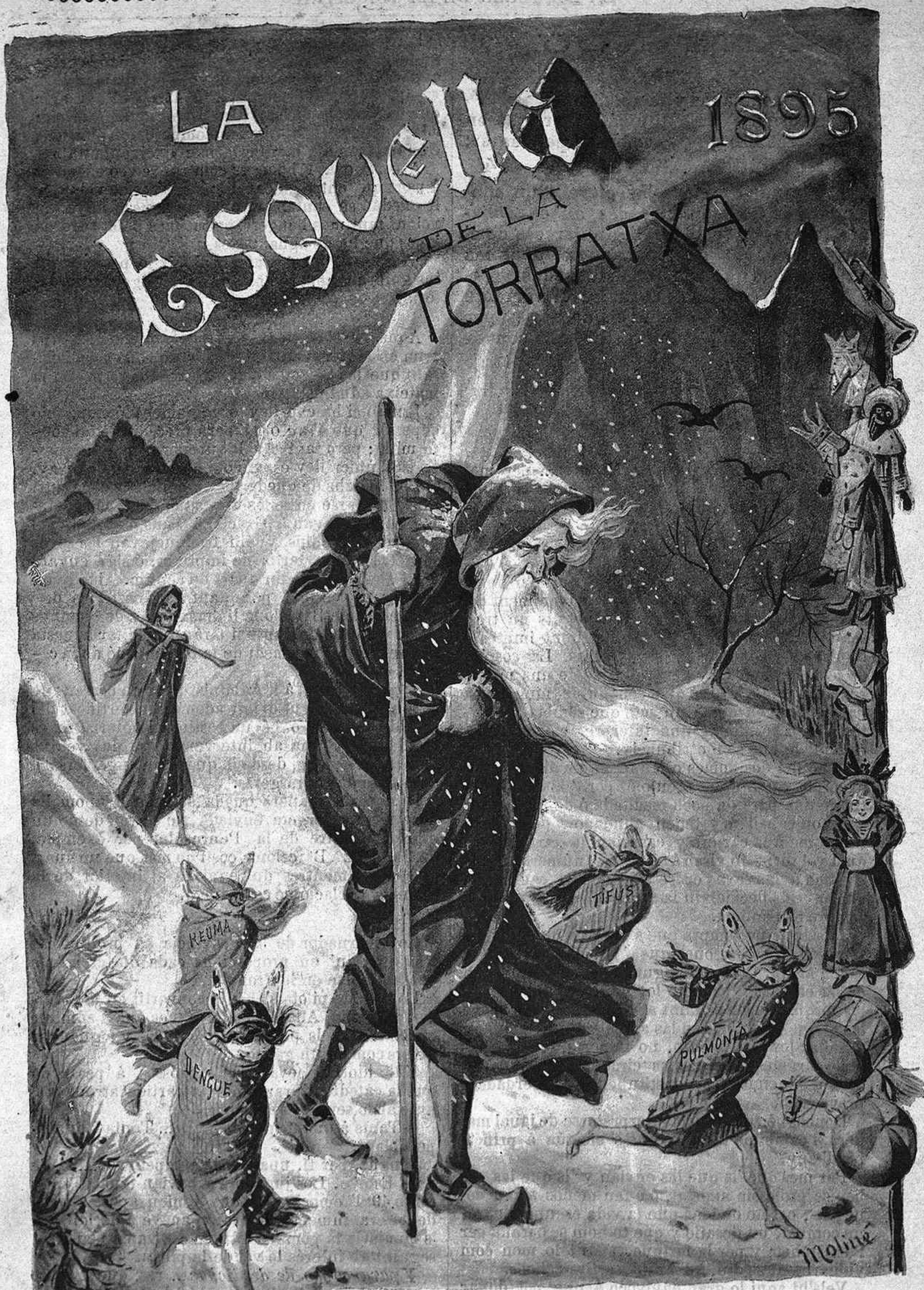

L' HIVERN Y 'L SEU ACOMPANYAMENT

(Composició y dibuix de *M. Moliné*).

ATENEU BARCELONES

(c) Ministerio de Cultura 2006

ANY NOU

Tretze senmanas y una, catorze.

Comensém l' any diluviá, inscribint en los nostres llibres de «comptes pendents»:

SUMA ANTERIOR.. . 14

L' any que comensa 'ns ofereix un contingent de 52 senmanas més, qu' es probable que vajan desfilant l'una darrera de l' altre, sense que 'l «Diluvi» puga donar las explicacións que li tenim demanadas.

Y nosaltres ferms y constants, farém tots los esforsos que cápigan en nosaltres per curarli aqueixa terrible sordera de conveniencia.

CRONICA

L' any 94 pertany ja á la Historia.... per mes que dupto molt que l' Historia 's prenga la pena de ocuparse de un any tan completament insignificant.

La vinguda de l' any nou s' anuncia, com de costum, ab un cambi general de targetas.

Seria curiós averiguar qui sigué 'l primer home que inventá la moda de saludar l' adveniment del any nou, enviant als amichs y coneguts un trosset de cartulina ab lo nom del remitent imprés ó litografiat en una de las sévas caras. La costúm de ferho vá arrelar y generalisarse de una manera molt ráp ida, y aixó que, sens dupte, ningú s' ha fixat encare en que á un acte que sembla de cortesía, se li pot donar una interpretació molt distinta de la que se li atribuheix.

¿Qué fan dos homes quan tenen un disgust, per exemple, quan un se creu ofés per l' altre ab motiu de una paraula poch meditada ó de un insult?

Si son caballers y tenen pundonor, desseguida posan má á la cartera y cambían la targeta. Lo qual vol dir:—Jo visch á tal carrer, número quants y estich á las sévas ordres. Envihi 'ls padrins, y que aquests decideixin la forma en que anirém á rompre'ns l' ánima.

Ja sé que no sempre que s' efectúa un cambi de targetas entre personas que s' enfadan, arriba la sanch al riu: ja sé que algunas vegadas en lloch de las espasas funcionan los ganivets de taula y las forquillas, sustituhint al espatech de las pistolas el que produheixen las ampollas de xampany al saltar los taps.... pero, no importa, lo mer cambi de targetas en aquestas circunstancias, es un acte d' enemistat.... constituheix una verdadera provocació.

Donchs bé: ¿no podría interpretarse de igual manera 'l cambi de targetas que s' efectúa á principis d' any?

Per mes que 'ls que las envian y 'ls que las reben se professin amistat, ó quan menos sigan coneguts, cal no olvidar que la vida es una lluyta, un combat, un desafío y que tothom se baralla per l' existencia y per la fortuna, anant lo mon com vulgarment se díu, á l' aranya estira-cabells.

Vels'hi aqui lo gran equivoch á que pot donar lloch una costúm filla de la galantería y del esperit de imitació.

***

Ab l' envio de la targeta á qualsevol persona li desitjém un bon principi d' any.

Pero no podém evitar recordarli també que té un any mes, lo qual, per molts que de aixó 's preocupan no resulta certament gens agradable.

—¡Cóm passa 'l temps!.... Sembla qu' era ahir que las targetas de cap d' any vingueren á dirme: «Ja 'n tens xeixanta» y ara compareixen puntuals é impertinents á manifestarme: «¡xeixanta un!»

A certa edat l' home es com un reo comdemnat á mort qu' entra en capella: las horas de vida que li quedan se contan per anys, y aquests anys van volant tant mes lleugers, quant mes pesat se torna 'l cos que ha de aguantarlos.

¿A qué ve, donchs, afegir al feix lo pes no tant insignificant com sembla de una targeta recordatoria?

***

Aquest any la moda ha trobat un enemich acérrim en l' actual administrador de correus, disposant que las targetas sigan entregadas á má en la mateixa administració.

Ignoro si ha cap lley ó reglament ó disposició superior que l' autorisi pera procedir de tal conformitat; pero tant se val: qui cobra, mana; aquesta es l' única lley espanyola que no claudica may.

Los amichs de quedar bé ab amichs y coneguts, sense gastarse en sellos una suma molt considerable, se 'n anavan á Gracia, á Sans ó á qualsevol dels pobles vehins, y allí franquejavan las sévas targetas per la tarifa de impresos, ó siga enganxant á cada sobre un quart de céntim. Aixó avuy ja no será possible, per quant á las carterías de alrededors de Barcelona li demanarán de ahont es vehí, y en cas de dupte li farán acreditar aquesta circunstancia, per medi de la presentació de la cédula.

Y gracias que á l' Administrador de correus no se li haja ocorregut exigir ademés un certificat del arcalde de barri ó bé un testimoni notarial extés en deguda forma ab intervenció de dos vehíns honrats del poble, desde 'l qual pretenga ferse l' expedició de las targetas.

D' aquesta manera queda salvada l' anomalía de que una targeta enviada pel correu desde un extrém al altre de la Península, per exemple, desde Cádiz á Barcelona, costi no mes que un quart de céntim, mentres qu' enviada al interior de la mateixa població ne costi cinch.

Lo gobernador de la Provincia ha prohibit las travessas qu' en proporcións cada dia creixents venían fentse en lo Frontón.

Lo joch de pilota s' havía convertit en una verdadera timba. Allá s' hi anava mes que á admirar la destresa dels pelotaires, á perdre y á guanyar diners com en un garito.

Y l' autoritat feya 'ls ulls grossos, á pesar de que la cátedra durant tota la partida atronava l' ayre ab lo seu crit sempitern de

—Tants á quants pels blanchs.... Tants á quants pels blaus.

Vingué, per ff, una partida empenyada.... la de Sant Esteve. Los jugadors s' havian igualat en lo tanto 49: l' emoció dels que tenian apostas pendents era inmensa. Un tanto anava á decidir qui 's menjaría la poma y tothom estava de peu dret, seguint ab interés lo vol de la pilota.

Y para colmo de desdichas.... res, que 'l tanto resolutori sigué brut, discutible. Lo marcador indicá que havian guanyat los uns; pero 'l jurat decidí que havian sigut los altres.

De aquí sobrevingueren disgustos, reclamacions, escándol....

Y l' autoritat, llavoras, digué:

(c) Ministerio de Cultura 2006

LA DARCLÉE

Distingida, seductora,
ulls d' ángel, veu de sirena;
es la *diva* mes ilustre
que avuy trepitja la escena.

—S' ha acabat el bróquil: en lo successiu no 's juga mes.

***

Qualsevol diría en vista de aixó que lo que las lleys prohibeixen no es lo joch, sino 'ls alborots que ab motiu del joch poden sobrevenir.

Pero 'l cas de igualarse una partida á 49 tantos, raras vegadas se presenta, y menos encare ab la circunstancia especial de que 'l tanto 50, ó 'l definitiu, resulti poch net, donant lloch á tan empenyadas discussions.

De manera que l' autoritat lo que havia de haver prohibit desde bon principi era que i' *sport* vasco-navarro sigués un joch de mes ó menos ventatja, ja que dona lloch á que puga suposarse que algú pot treure'n partit jugant com vulgarment se diu *á la gana pierde*.

«O—com diuhen los castellans—se tira la cuerda para todos ó no se tira para ninguno.» O 's permet lo joch per tot arreu ó no 's tolera en lloch, ni en los Frontons, ni en los Hipódromos. Res vol dir pel cas, que sigan las cartas ó las pilotas las que serveixin per trasbalsar los diners de unas á altras butxacas: lo resultat es lo mateix: la inmoralitat es igual.

Ara falta veure no mes si l' afició al joch de pilota será igual ab travessas ó sense travessas: si 'l celebrat *sport* té 'ls mateixos atractius *per se* ó *per accidens:* en una paraula, si al *Frontón* s' hi va per recrearse honestament, ó per liquidar diferencias.

Un qüento per acabar.

Era un pagés de tant mal geni, y tenia una dona tan tossuda, que un dia de un cop d' estaca li va rompre un bras.

Lo metje va encarregarse de curarli y ho va fer magnificament.

—¿Quán li haig de donar?—digué 'l pagés.

—Deu duros—respongué 'l doctor.

Aná 'l pagés á buscarlos, y entregá al metje un bitllet de vint. Y quan lo doctor se disposava á tornarli 'l cambi, digué 'l pagés mirant á la seva dona, que presenciava la escena:

—No cal, senyor doctor: guardils pel dia que li trenqui l' altre.

P. DEL O.

AFIRMACIO

¡Benhajas mon bé!
l' amor que en mi trobas,
no es frágil intent
ni promesas solas;
¡benhajas mon bé!
l' amor que 'l cor cóva,
¡es pur com un Deu
é inmens com sas obras!

DOLORS RIERA BATLLE.

(c) Ministerio de Cultura 2006

VIDA NOVA

Som al 31 de Desembre de 1894, l' últim dia del any.

En Baldomero, los colzers sobre la taula y 'l cap entre las mans, fa exámen d' això que 'n diuhen *conciencia* y passa balans d' alló que 'ls que 'n tenen ne diuhen *caixa*.

—Aquesta vida no pot anar. Salut, zero; tranquilitat, zero; diners, zero.... Es dir, menos que zero, perque crech qu' encara estich debent alguna cosa.... Si no mudo de conducta, 'l meu porvenir ha de ser més negre que això....—

Y al dir *això*, dirigeix una melancólica mirada al interior del tinter que té al davant.

—Nada—prossegueix en Baldomero, com qui adopta una resolució definitiva—any nou, vida nova. No fumaré, no aniré al café, no m' acostaré al teatro, no jugaré, no escoltaré á ningú que 'm digui *guapo* ni *adiós, moreno*.... Y fentho aixis, traballant y economisant, al cap de dotze mesos....—

S' alsa, 's frega las mans ab íntima satisfacció, y comensantse á despullar per ficarse al llit, exclama ab la mateixa actitut de Napoleón davant de las pirámides:

—¡Estich irrevocablement decidit! Any nou, vida nova. ¡Abur, mil vuyt cents noranta quatre! ¡Hasta l' any que ve!

Aixeca la roba del llit, s' hi fica, s' estira, després s' arronsa ... y 's disposa á dormir repetint entre dents:

—¡Any nou, vida nova!.... ¡vida nova!.... ¡nova!....

En Baldomero acluca 'ls ulls, conta las dotze que sensa un campanar vehí y al cap de deu minuts s' adorm, despedint uns esbufechs especials, qu' ell ne diu «respirar fort» y les demés personas *roncar*.

***

L' endemá, primer de Janer, á las nou del demati en Baldomero surt de casa.

¡Quin sol mes maco! Cabalment lo dia es fret y ha de donar gust passejarse per la Gran-via.

Maquinalment—¡ressabis del *any passat!*—comensa á palparse la butxaca de la esquerra, y se 'n treu un cigarro; fica la má en la de la dreta y agafa una capsa de mistos; se posa 'l puro á la boca, rasca la cerilla, l' encén y....

—¡Té!—exclama rihent ab una sinceritat extraordinaria—¡ja fumo! Y això que havía dit que aquest any ... La veritat es que.... ¿d' aquí precisament ha de venir la cosa?....—

Pipant, caminant y prenent lo sol—una de las pocas cosas que 's poden pendre gratis—en Baldomero 's topa ab un amich.

—¡Hola!.... No t' havía vist desde l' any passat!

—Ni jo! ... ¿Que no aném á fer quatre carambolas?....

—¿Vols dir?.... ¡Ab aquest temps tan....

—Es lo temps millor: res fa passar tan bé 'l fret com lo billar....—

Y en Baldomero, á pesar dels seus propósits, juga. No solament juga, sino que pert y ha de pagar la casa .. y un' absenta per ell y pel seu company.

***

Després de dinar se llensa al carrer. Baixant la escala s' ha refermat mentalment los propósits del día anterior....

—¡Hi ha que cambiar de vida!.... ¡S' ha d' economisar!....

Y quan per centésima vegada va repetirse aquestas redentoras paraulas, s' adona de que l' abocador li está omplint la tassa.

—¡Caramba!—pensa en Baldomero, mossegantse 'ls llabis per no riure:—inadvertidament m' hi ficat al café com cada tarde.... ¡Lo qu' es la rutina!....—

Encen, també inadvertidament, un altre ciga-

LO NADAL A MONTANYA

Anant á la missa del gall.

(c) Ministerio de Cultura 2006

rro; apura á petitas glopadas la tassa de café—ó alló que de café porta 'l nom—y després de pagar, s' alsa y 's posa á caminar á la ventura.

—¿Qué fan á n' aquest teatro?.... Lo mamarratxo es *llamatiu*.... ¿Vols t' hi jugar qu' esuna funció bonica y entretinguda?.... ¡Qué diable! Sent comensament d' any, be pot un hom descarrilar una mica.... Entrem'hi.... ¡Total per dos rals.... ó quatre ó sis, si prench butaca!....—

Cada intermedi encén un puro: l' obra té sis actes.

A dos quarts de vuyt se 'n torna á casa ab un cap com uns tres quartans y unas ganas de distreures irresistibles.

***

¿Qué farém després de sopar?

Al café no hi tornaría, perque haventhi anat á la tarde.... ¡pero, si aquest estofat sembla que s' ha quedat á la mitat del camí, com si demanés quart y ajuda á la tassa acostumada, per tirar avall!....

¡Fora qüentos!.... Potser si qu' en un vespre tan senyalat s' han d' anar á mirar mesquinesas d' un ral més ó menos....

En Baldomero va al café. Al surtirne, no atrevintse á tornar al teatro, perque.... vaja, perque ja es tart per anarhi, tira Rambla avall, pren vistas, veu caras conegudas, dupta.... y....

***

A quarts de tres de la matinada, mort de son y de fret, puja la escala de casa seva.

Cap nit havia empleat tan rato per arribar á aquell quart pis. Las camas li fan figa, la llengua se li enganxa al paladar: se palpa la butxaca; ni un puro: 's mira 'l portamonedas; ni un centim: sacseja la capsa; ni un misto....

—¡Be!—murmura, ficant traballosament la clau á la porta del pis—per un any mes ó menos, no vindrá d' aqui.... Pero lo qu' es l' any que ve.... ¡llavors sí, vida nova, vida nova!....

Y en Baldomero cau materialment sobre 'l llit, convensut de que l' any noranta sis axió de la *vida nova* anirá definitivament de veras....

A. MARCH.

RECEPTA PER SER POETA

SONET

Si pretens d' Helicó saltar la valla
y vols tení al saltar molt bona estrella
no menjis de algún temps carn ni escudella
que 'l poeta, es sabut, magre la balla.
No portis en la bossa ni una malla
dú tarot pero fet una tabella,
la livita esquinsada de la aixella
y las calsas un xich curtas de talla.
En fí preséntat brut com una guilla
més sech y escarransit qu' una branilla
ta mirada ha de ser lánguida y folla
sufreix bén resignat qualsevol pulla
y segur que 'l Parnás de gust trontolla
y aumentas dels poetas la patrulla.

P. TALLADAS.

LO MILLOR D' ESPANYA (per *J. Llovera*).

—¿Volen dir que aquí lo mes dols es lo turró?

PEDRAS

¿Que no llegeixen las noticias que de tant en tant publican los diaris, referents als acorts presos pel municipi?

Alló es una *pedregada* contínua.

«Cent mil pessetas per empedrar la plasseta de Milans.»

«Deu mil duros per la pedra del carrer de las Moscas.»

«Un milió de rals pel empedrat d' un bossí del carrer de las Cabras.»

Se veu que l' Ajuntament no 's posa may cap pedra al fetje; pero ¡en las sévas notas de gastos!.... Es la corporació més *petrificada* que s' ha vist al món.

La lley crech que ho díu:

«Los ayuntamientos son cuerpos administrativos....»

Pero als barcelonins, la dolorosa experiencia ens díu un' altra cosa:

«Los ajuntaments son corporacións *empedradoras*.»

Lo qu' es lo nostre, no 's cuyda de res més.

Es dir.... ¡se 'n cuyda!.... Parlém á pams.... ó á metros quadrats, ja que 's tracta de pedra.

Las subastas s' anuncian; los plechs de condicións se publican, las pedras s' anomenan, los milers de pessetas se pagan.... pero los empedrats no 's veuhen en lloch.

(c) Ministerio de Cultura 2006

L' AJUNTAMENT, A BARCELONA!

—Aquí tens lo que 't *regalan* las diversas comissions...

¡Ves si tens prou tragaderas per menjarte aquests turrons.

(c) Ministerio de Cultura 2006

Es un fenómeno que si no 'ns costés excessivament car, sería d' alló més divertit.

L' historia es sempre la mateixa.

¿Empedrém lo carrer A?....—Empedrémlo.

¿Quánt costará....—Una borratxada de diners: aquí, sobre tot tractantse d' empedrats, tot resulta carissim.

Pero, no importa; empedrém lo carrer A.

Vingan brigadas; vingan carretadas de pedra dura; vinga interceptar la vía pública una senmana, dugas, tres, quatre, segons l' humor del contractista ó la patxorra dels empedradors....

¿Ja está?—Si senyors. A pesar de la calma, á pesar de las pocas ganas d' acabarlo, l' empedrat queda llest.

La comissió municipal corresponent l' inspecciona.—No hi ha res que dir: traball sólit, ben sentat, pulit, inmillorable.... Ajuntament, ja pots pagarlo.

Lo contractista s' embutxaca las centas mil pessetas convingudas.

Lo públich comensa á passar pel carrer.

L' endemá s' enfonzan dugas pedras.

Al día següent se 'n decantan quatre.

Y als vuyt días justos ja podém plegar: lo nou empedrat no serveix.

¿Aquella pedra dura? S' ha tornat pa de figa. ¿Aquella pulidés de traball? S' ha convertit en escletxas. ¿Aquella solidés de fonaments? Allí lo únich sólit y fonamental es la picossada que l' empedrador ha cobrat de la caixa del municipi.

Aixó sí: dos mesos més tart, los periódichs, com si fos un eco d' una cansó antigua, tornan á repetir ab la major frescura:

«El Ayuntamiento ha acordado subastar el em»pedrado de la calle A, por la cantidad de tantas »cientas mil pesetas....»

¡La calle A!.... Aquell mateix carrer que van fer empedrar l' altre día....

¡Y vingan pedras y milións... y viva la Pepa!

Aquesta es la veritat.

Podrá ser que Barcelona sigui una ciutat mal empedrada.

Pero ningú es capás de negar que no n' hi ha cap més al món que 's gasti tants diners en pedra.

MATÍAS BONAFÉ.

A...

Per simpática y boni
sé que 't rondeja un tano
fingint que per tú 's trasto
y de darrera 't criti

Com que jo 't vull bé, nine
ma conciencia fora ingra
si no 't parlés clá y en pla
d' eix Tenorio d' escale

Es un tipo estrafala
jugadó, amich del tibe
gandul, escás de crite
y á mes de tot ordina

Per lo tant, mon parer, ne
es: que si paraula 't do
ans que volgué á eix poca pe
cásat ab lo noy de To

SANCH DE CARGOL.

EN LO CONTINENTAL

CROQUIS BARCELONÍ

Una de las moltas escenas de la vida felis, que crida mes l' atenció del observador sentat á la taula de un café, es sens dupte aquella que 'ns presentan dos amigas solas entauladas, sobre tot sent guapas y salameras.

Quan los plátanos de la Rambla están engebrats y fa fret, las dos amigas vestidas á *la dernière* portan pera abrigarse una serp de pell. Entran á las dotze de la nit, demanant un sopar que remullan ab xampany y la atmósfera calenta del café radiant de illuminació pinta las sevas galtas de vermell.

Tot menjant y bebent, la una llegeix una carta que escolta l' altra ab gran interés. Y l' observadór curiós compadeix al autor, perque en aquells llabis coralins s' hi dibuixa una riatlleta mes maliciosa que dolsa. Llegida la carta l' una y l' altra parlan baixet, produhint un murmureig de veu molt fina, interrompuda sovint per alguna picaresca riatlla que procuran contenir. Als postres aumentan las confidencias, y l' observador intrigat, sentat á la taula vehina sembla impacient. Potser projecta l' infelís de juntar al seu los cuberts de aquellas dos amigas, que molt indiferents li fan coneixer que trobantse ellas dos solas no necessitan á ningú mes.

R. DE S.

Ha transcorregut la senmana sense grans novedats.

La festa de Ignocents va celebrarse en casi tots los teatros: al *Principal*, sent l' héroe d' ella en Manso; á *Romea*, ahont lo programa, ab tot y ser tan variat no ha tornat á repetirse; al *Tivoli*, á *Novedats* al *Eldorado*. En aquest últim en Cerbon fins va parlar en catalá, y algunas de las bromas que varen ferse tingueren de repetirse en los días successius.

Fora de aixó la major part dels teatros continuan explotant las obras últimament estrenadas ab mes éxit. Prescindint del *Tivoli* que acut encare á *Los sobrinos del Capitán Grant* y á la titulada *De la Terra al Sol*, la companyía del *Principal* demostra que l' aixerida comedia *Servicio obligatorio* es una mina de riallas y *Novedats* ab *La gran Reforma* del popular Gumá, cada día mes aplaudida y celebrada, ha contat per plens la majoría de las representacións.

La novetat de la senmana la trobém en lo Gran Teatro del Liceo, ahont l' últim dissapte se va estrenar.

MANON LESCAUT

Opera del Mestre Massenet

Pera ferse cárrech del mérit verdader de aquesta producció se necessita despendres en absolut de tota preferencia de gust ó escola, y comensar per compendre dos cosas:

Primera: la naturalesa del llibre, ó siga la famosa novela del abat Prevost, en que 's basa l' assumpto de l' ópera.

Y segona: lo propósit del compositor Massenet.

La novela es una pintura de la societat francesa corrompuda, frívula y elegant del temps de la Regencia. Manon es una dona seductora, coqueta, que algunas vegadas sent la passió amorosa sols per excepció y que sempre s' entrega als goigs y plahers del amor. De Grieux, lo séu enamorat, es un carácter débil, entregat en cos y ánima á las seduccións de aquella sirena, fins acabar per acanallarse.

Massenet s' apoderá de aquest assumpto pera pintar ab los mágichs colors de la séva paleta musical á mes del carácter dels personatjes, los refinaments sensuals de una época sumament característica.

Qui haja llegit la novela, qui tinga algún coneixement del modo de ser de aquella societat, entrará en l' obra musical desde 'l primer moment. En cambi, qui vaja al teatro, sense la deguda preparació—y en aquest cas se troba per lo vist la inmensa majoría del nostre públich—no podrá capir tot d' una 'l mérit real de l' ópera, ab tot y ser aquest verdaderament extraordinari.

(c) Ministerio de Cultura 2006

CAP D' ANY (per *T. Sala*).

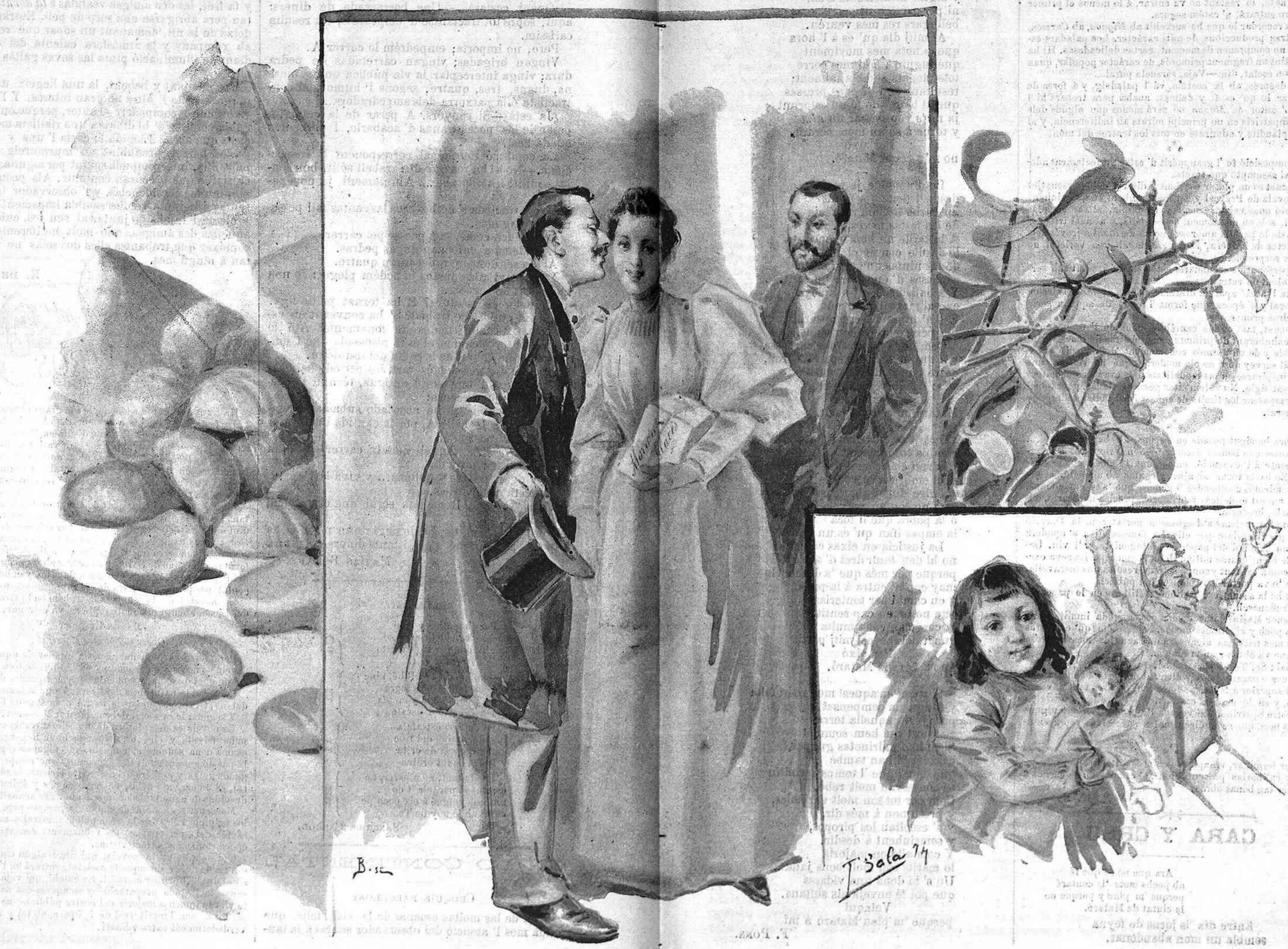

¡Felís any nou!

(c) Ministerio de Cultura 2006

A això 's deu—vull creure—la fredor ab que ha sigut acullida. Deixant apart lo duo del acte tercer que per la séva intensitat dramática, va aixecar al públich, y alguna que altra pessa solta, com la gavota del primer quadro del mateix acte, lo restant no va entrar, á lo menos el primer día. Pero entrará, n' estém segurs.

Basta recordar lo que ha succehit ab *Mignon*, ab *Carmen*, y ab altras produccións de mitj carácter. Los paladars estragats no comprenen de moment, certas delicadesas. Hi ha qui sentint un fragment primorós, de carácter popular, quan espera un esclat, díu:—Vaja, sarsuela pura!....

Pero després, ab la costúm, vé 'l paladeig, y á forsa de paladejar lo qu' es fí y delicat, acaba pera trobars'hi 'l gust. L' autor de *Manon* no será menos que algúns dels séus compatricis en un principi mirats ab indiferencia, y al últim aplaudits y admirats en tots los teatros del món.

***

La composició te 'l gran mérit d' estar perfectament adequada al assumpto que tracta.

Massenet es un pintor escelent y discret dels personatjes de la novela de Prevost y del medi ambent en que viuhen. La passió unas vegadas suau y tranquila, altras vegadas versatil, sols en un moment desbordada, y al final trista y trágica de la parella amorosa que vá desfilant á través dels cinch actes de l' ópera, está descrita ab una varietat de matisos sorprendent.

Los personatjes secundaris están també tractats ab verdader talent de retratista.

Y tota l' acció apareix diluhida en una atmósfera rica de color local y d' época, que forma 'l fondo de aquella serie de quadros primorosos.

Massenet, tant en los cantábils, com en l' orquestació rica y exhuberant de primors dona mostras de maestría insuperable y de un pasmós coneixement dels medis artístichs, al servey de l' escola moderna, que no renega, ans bé sab inspirarse en las modalitats dels grans compositors del passat sigle. No volem citar pessas aisladas, puig temeríam traspassar los límits de aquest breu judici de impressió general.

***

L' obra ha sigut posada en escena ab bastant esmero, estrenantse una bonica decoració de 'n Vilumara.

Respecte á l' execució, en conjunt l' hem trobada deficient. No basta tocar ab ajust y cantar ab afinació: es necessari además compendre 'l género que 's té entre mans, y quan aquest es delicat y primorós, precisa matisarlo, afiligranarlo, brodarlo.

Si tots los artistas s' haguessen portat com la Darclée sols elogis tindriam per ells. La famosa diva s' apodera desde un principi del paper de protagonista, y 'l viu. Impossible identificarse millor ab un personatje. La seva execució, com á cantant y com á artista, resulta una maravella. Ella se 'n va portar los aplausos del públich.

Molt bé la secunda 'l barítono Astillero en lo paper de soldat rufianesch.

Lo tenor Masin, dotat de una corda aguda inmillorable, detalla poch y abrillanta menos. No duptém qu' en altras óperas mes trilladas alcansará una acullida mes calurosa de la que va obtenir en la Manon.

Lo baix Sr. Tó va portarse bé.

Los coros encare que visiblement obligats á suportar un traball superior á las sevas forsas, hi posaren tots los cinch sentits, y en lo mateix cas se troba l' orquesta, dirigida pel mestre Spetrino. Tal vegada l' obra neeessitava alguns ensaigs mes, que se suplirán en las succesivas representacions.

***

Y per terminar, un aplauso calurós á l' empresa, que desafiant rutinarias preocupacions, s' esmera en donarnos á coneixer tan bonas obras.

N. N. N.

CARA Y CREU

Ara que no sé que fé
ab pochs mots 'ls contaré
perque 'm plau y perque no
la ciutat de Mataró.

Entre dia 'ls jorns de feyna
sembla un mon abandonat.
Si 'n treyeu los pochs gomosos;
algún pobret esgarrat,
un gat que altre; quatre gossos
y algún ministre de Deu,
ni per carrers ni per plassas
bellugars res mes veuréu.
Al mitj día qu' es á l' hora
que 's nota mes moviment
que juguin á qui mes corre
tots plegats sembla talment;
resultant de aquestas pressas
que al temps de fé un estornut
ja no 's veu passar un *alma*
y torna á sé un mon perdut.
Per això
no m' agrada Mataró.

—

Lo diumenge ja varia
desde 'l demati á la nit
ab garbo tothom rumbeja
de las festas lo vestit.
A la tarde un hom s' encanta
lo desfile contemplant
de las ninfas que s' hi crian
capassas d' encendre un sant.
Y á balladas hont s' aplega
cap al tart tot lo jovent
fins n' hi ha de tant gosarhi
per pérdrehi l' enteniment.
Com no 's permet dar carbassa
y á qui 'n dona un cop se 'l treu,
entre tantas flors hermosas
alsa: trihéu y remenéu!
Per xó sol
Mataró m' agrada molt.

—

Tocant un altre registre
cámbia tot lo decorat
y 's veu clar com dins las fábricas
s' hi embruta lo vehinat,
si entre donas algo passa
com no contan may lo just
á la pobra que li toca
la empastifan qu' es un gust.
La justicia en eixas cosas
no hi deu tenir dret d' acció,
perque per més que 's deshonrin
may cap n' entra á la presó,
y en cambi per tonterías
que no tenen cap sentit
et cargolan cada multa
que 't deixan pel mitj partit
Per això
no m' agrada Mataró.

—

Sort qu' en aquest mon re hi falta
y tot queda compensat
pels joves aquella terra
es lo cel qu' hem somniat
Si hi han fadrinetas guapas,
casadas hi han també
que encar que 'l temps aprofitin
se conservan molt rebé.
Com per tot son molt variables,
y presumen á més dir,
y s' escoltan los piropos,
y somriuhent á desdir.
Y com allá en majoría
lo marits son molt bons jans....
Un s' hi dona una vidassa
que pot fé enveja als sultans.
Vetaquí
perque 'm plau Mataró á mí.

F. PONS.

(c) Ministerio de Cultura 2006

A tots los lectors de *La Esquella de la Torratxa*, desitjém un felís any nou.

Sí en la nostra ma estigués proporcionals'hi, estigan segurs que no vacilariam un instant, encare que per conseguirho sigués precís imposarnos los majors sacrificis.

Fa molt temps que 'ns coneixém:
per lo tant celebrarém
que 'ls que junts lo comensém
ab felicitat poguém
junts acabarlo.

A la Casa gran s' han aprobat los comptes de l' escala de honor, del vestibul de honor, de las galerías de honor....

En total, tot aquest honor ascendeix á la friolera de 321,634 pessetonas.

Sent d' advertir que ni está acabada l' escala, ni está terminat lo vestíbul, ni las galerías han quedat encare del tot llestas.

Diguém, donchs, ab aquell célebre arcalde:

—L' honor de Barcelona está comprométs.

¡Y tant comprométs com está!.... L' honor y la butxaca.

L' escena á Segovia 'l dia de l' extracció de la lotería.

Un pagés de un dels pobles dels voltants aná á la capital á vendre un porch, parlant ab perdó. Al arribarhi sentí cridar la llista dels números premiats, la mirá y vejé que havia tret quatre mil duros.

L' alegría que rebé sigué tan gran, que no tenint á má ningú mes que 'l porch ab qui exhalarla, s' abrassá ab ell y l' omplí de petons.

Y desistint de l' idea de vendre'l, se 'n torná ab ell al poble, dihentli—T' has salvat.

Y á cada punt li tocava 'l coll, afegint:

—*Aquí nadie moja*.

L' únich comentari que se m' ocorre, per realsar aquest quadret de género, es lo següent:

—Vels'hi aquí un porch que pot ben dir que ha tret la rifa.

Un aficionat al pelotarisme, qu' en lo que va de temporada porta perdudas sumas considerables, aplaudia la prohibició de las travessas dictada pel gobernador de la provincia, dihent:

—Ha fet molt bé.

—Pero tú dius això?—van preguntarli—tú que sempre has apostat?

—Sí, senyor, y ho dich perque trobo *que 'l perdre* es molt inmoral.

Llegeixo en *La Opinión:*

«Según un colega ha desaparecido de esta ciudad, después de haver cometido varias estafas, una conocida persona que había ejercido el cargo de concejal en nuestro Ayuntamiento, habiendo sido procesado á causa de los chanchullos descubiertos durante la época de las fiestas del Centenario de Colón.

»Ignórase donde ha sentado sus reales tan digna personalidad.»

***

Sense cap mica de gloria
y de una manera trista,
acaba sempre la historia
de qualsevol sarauhista.

S' han reunit á París los directors de las companyías dels ferrocarrils del Nort, Madrit, Zaragossa y Alicant y Tarragona á Barcelona y Fransa al objecte de arbitrar un arreglo y desistir de la competencia que 't feyan.

¿Reunió de rabadáns? ¡Pobre moltó!

Y qui diu pobre moltó, diu pobre públich.

En lo successiu las sessions del Ajuntament se celebrarán en lo saló del Consistori nou.

Diu un periódich que l' arquitecto municipal estudia la manera de que aquest saló tinga las condicions acústicas de que en l' actualitat careix.

Es una llástima que l' arquitecto 's prengui aquesta pena.

Perque en las sessions del Ajuntament solen aprobarse certs dictámens, qu' es millor que ningú se 'n enteri, y per aquests cassos un *saló sort* vé de perilla.

Los que han anat al Fronton després de la prohibició de las travessas, asseguran que las partidas s' efectuan ara en mitj de un silenci sepulcral.

Sembla que l' empresa té pensat plantar dintre de la *cancha* una fila de xipressos, al objecte de completar lo carácter funerari de aquell local.

A D. Víctor Balaguer y á D. Gaspar Nuñez de Arce 'ls hi ha sigut concedida la gran creu de Carlos III.

UN AUCELLAYRE (per *J. Llovera*).

—Ja se 'ls poden mirar. Donan lo *do* de pit, son puntuals al ensaig y may faltan á la contracta.

(c) Ministerio de Cultura 2006

L' ART CATALÁ A LONDRES

Certámen del periódich ilustrat *The Graphic;* 1894.

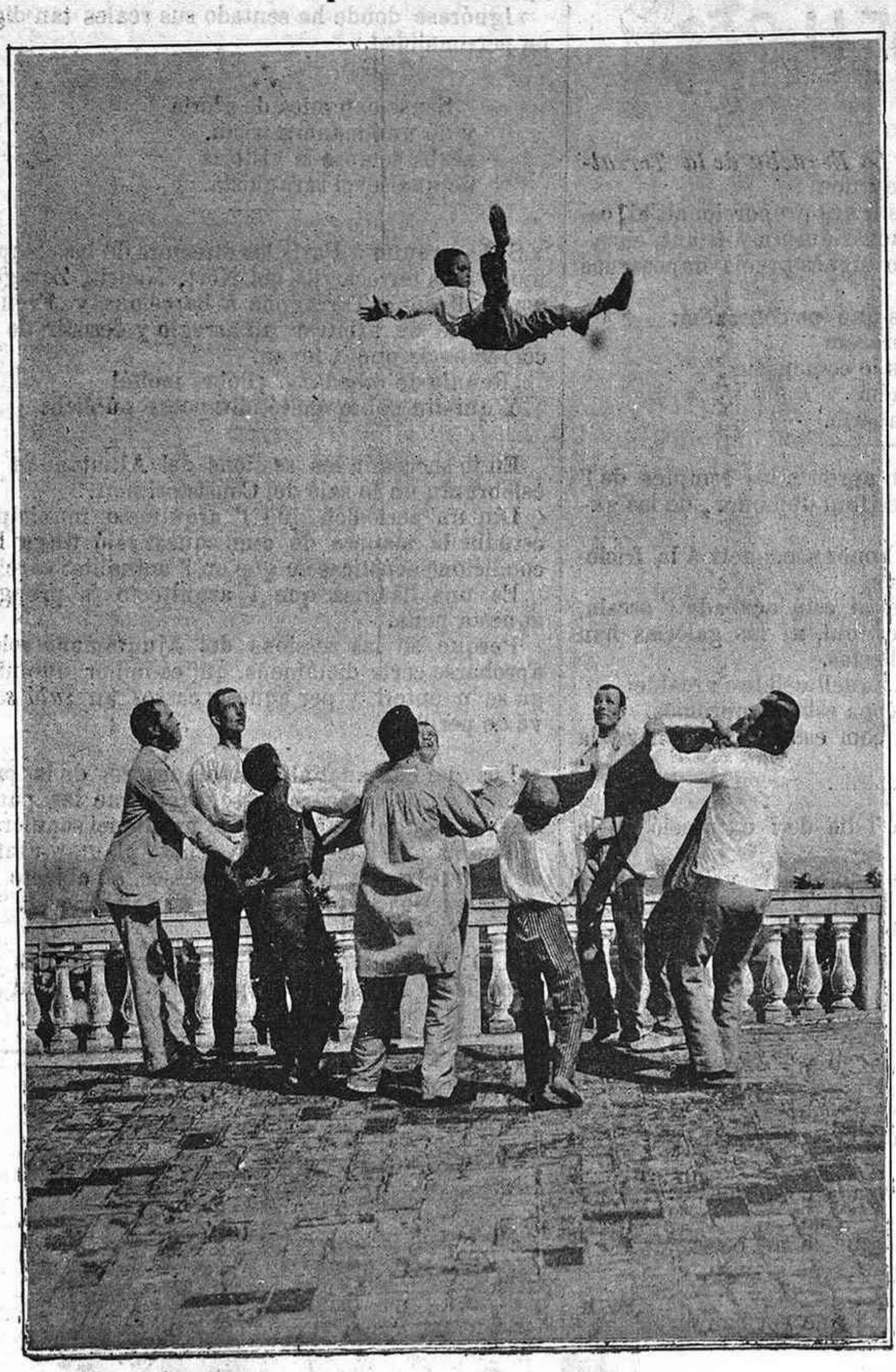

INSTANTÁNEA, del *Marqués d' Alfarrás.*

Fotografía, que entre 15,000 traballs que hi concorregueren, obtingué un dels dos premis extraordinaris.

Un dupte se m' ocorre: tant D. Gaspar com don Victor ¿serán millors poetas ab la creu de lo que han sigut avants de tenirla?

¡Ay, que á pesar méu no puch desconeixer una gran veritat estética!....

¡Y es que ahont las creus están millor es sobre las sepulturas.

La gran instalació dels lleons del Parch vá sent objecte continuament de nous adornos, que converteixen aquell local en un dels sitis mes hermosos del Parch.

Allá mosaichs, faiences y bronzes.

Allá conducció d' aygua y de gas."

¡ Lleons més ben tractats, instalats ab mes luxo, mimats ab més carinyo, no 's trobarán en cap mes ciutat del mon.

¡Quánts pobres que no saben ahont darla, al veure las atencións de que son objecte aquellas bestiolas, exclaman:—Lo dia que torni á naixe, 'm faig lleó del Ajuntament!

***

Ara no més falta, que durant l' hivern se coloquin unas grans vidrieras davant de las gabias, y uns caloríferos á dintre, per evitar que aquells preciosos exemplars se costipin.

A la primavera tots los dematins, al despertarse, será precís que cada lleó 's trobi ab un ram fet ab las millors flors del Parch.

Y durant los rigors del estiu, y sobre tot quan los reys del Parch fessin la mitj-diada, no estará de més que s' estableixi un servey de municipals, que per rigurós torn, y caminant de puntetas, vajan á ventarlos las moscas.

Las cosas á ferlas bé ó no ferlas.

Com veurán los nostres lectors, comensém en aquest número la publicació d' una serie de dibuixos, reproducció exacta de *Las modas del sigle XIX.*

Copiats tots ells de figurins auténtichs de las modas de París y sent casi sempre 'ls trajos espanyols un reflexo dels estils francesos, los lectors de LA ESQUELLA, repassant aquesta colecció, podrán formarse una idea de las capritxosas vicisituts sufertas pel trajo femení durant la present centuria.

Encare que 'l punt de partida es l' any 1794, com del sigle passat no més n' abrassa set anys, titulém la colecció *Las modas del sigle XIX*, perque en rigor la serie de figurins que avuy inaugurém, es la complerta historia gráfica de la indumentaria femenina del sigle de la electricitat y dels velocípedos.

En vigilias de Nadal, l' arcalde de Málaga vá

(c) Ministerio de Cultura 2006

convocar als guardias municipals del Ajuntament.

Tots ells deyan lo matéix:

—L' Arcalde s' ha compadit de nosaltres: l' arcalde desitja que passém alegrement la festa de Nadal.... Si 'ns crida es per satisfernos alguna de las moltas pagas atrassadas que se 'ns deuhen.

Y tots ells pensavan ab el gall, ab 'ls turróns, ab el ví ranci.

***

Quan los tingué reunits l' arcalde 'ls dirigí un discurs eloqüent, essencialment malaguenyo.

L' arcalde en sustancia vá dirlos:

«En vigilias de Nadal crech del meu deber recomenarvos que no féu excesos. La sobrietat ha de ser sempre 'l distintiu dels dependents del municipi. Tinguéu, donchs, en compte aquesta leal advertencia, y passéu unas felissas festas.»

La majoría dels reunits varen acullir l' eloqüent discurs de aquella paternal autoritat, sino ab grans aplausos, ab formidables badalls.

Beti-Jai, que segons los *intérpretes* significa *sempre festa*, es lo títul del nou frontó construhit en la Granvia, cantonada al carrer de Entenza.

Corresponent á la galana invitació del propietari D. Pere Puigdevall, varem tenír el gust de visitar ab altres companys de professió, el local y dependencias del *Beti-Jai*, que realment ofereix al espectador un agradable cop de vista, y en el que no hi falta res de tot lo concernent al sport vascongat. La *cancha* medeix 50 metros de llarch per 11 de amplada y 6 de *contracancha*: está dividida 'n 13 quadros y té una magnifica paret de rebot. Actualment la capacitat del local es de unas 2,000 personas distribuidas entre las 4 filas de cadiras de *cancha*, 11 gradas y 22 palcos; pero 'l senyor Puigdevall se proposa aixecar dos pisos mes de palcos y asientos.

Sobre la mateixa *cancha* varem ser obsequiats los concurrents ab fiambres, dulces, vins y cigarros.

¡Be 'ls coneix qu' en el *Beti-Jai* es *sempre festa!*

¡Y que 'l Sr. Puigdevall y sos empleats son molt *festejadors!*

Nosaltres els hi desitjem molta *festa* y molt bonas entradas.

Entre bastidors:

—¿Qué té Adelina? Fá cara d' enfadada.

—Ja ho crech qu' estich enfadada.... ¡Y ab motíu!.... ¿No sab lo que 'm passa? Qué 'l director em retira 'ls papers de dama jove!.... ¡Figuris!.... Després de 40 anys d' estarlos fent!

SOLUCIONS

A LO INSERTAT EN LO ULTIM NUMERO

Cap de las moltas solucions qu' hem rebut son exactas. Pero 'ls que s' hi acostan més son los que suposan que la xarada vol dir:

Ig-no-cen-ta-da.

XARADA

1

CARTA TANCADA al ciutadá Ramonet R.

Molt senyor méu.... y de casa teva. Després de llegir la xarada publicada avuy fa set días justos en aquesta mateixa secció y en aquest mateix lloch d' aquest mateix periódich, no puch menos que.... (t' ho diré *hu* vers perque fassi mes tropa)

ó bé 'l que 'l sopá pagá
es un solemne panarra,
ó be tú tens molta barra
d' escriure per un sopá.

Y dispenséume tots dos la mala expressió; ja no hi som ara en aquells temps que per un plat d' escudella sense such ... y sense pastas, un poeta passava mitj *dos-tres* escribint romansos.

Avuy ja estém mes adelantats; los que escriuhen ho fan de franch y encare gracias; per aixó tothom escriu y per aixó anem tan bé y per aixó

el mundo sin cesar navega
por el piélago inmenso.... de la pega.

Que ho fes jo aixó de escriure xaradas per un preu més ó menos *apetitós*, santo y bueno; no seria la primera vegada que me las hi fetas pagar; per aixó no falta qui s' ha atrevit *tercera-segona*

mes de dos y tres vegadas
que alló del bufá y fé ampollas
per mí es bufá.... y fer xaradas.

¿Que si n' hi tret profit? Ja ho crech home, mira, una senyora que estava.... *d' aquella manera*, me 'n va demanar, jo no vaig poder menos que ferni una de petita y ella per paga 'mva *quinta*.... una alegría; va nombrarme padrí:

Resultant que aquell *desitj*
va costarme en lo bateig
després de diná.... un mareig
y dotze duros y mitj.

Va sortirme una mica careta la festa: pero tinch la ventatja que ara quan trobo á la tal senyora ab la criatura, que per cert es tan *total* la una com l' altra,

me fan festas á cabassos
y se 'm tiran... als meus brassos.

Lo mateix me passa ab la *dos-quinta* que 'm té promés criarme un fill á mitj preu si li faig una xarada tan grossa com ella.

Y tornant á lo dels amichs que 't pagan un sopar si trobas qui endavini la solució de la teva xarada,

dígalshi de part meva per favor
que jo tinch tanta gana com humor;
y si l' honor me fan
de pagarme un sopá ó bé dos ó tres
els faré una xarada que may mes
desxifrarla podrán.

Perque, y {això es {un dirho entre nos, jo 'n tinch per vendre d' aquest género; ó millor dit en tinch una máquina que las fa á la mida del meu gust.

ja cantant las grans bellesas
de la *quarta-inversa-tres*
com pintant al qui carrega
los neulers.

NOSTRES MILITARS

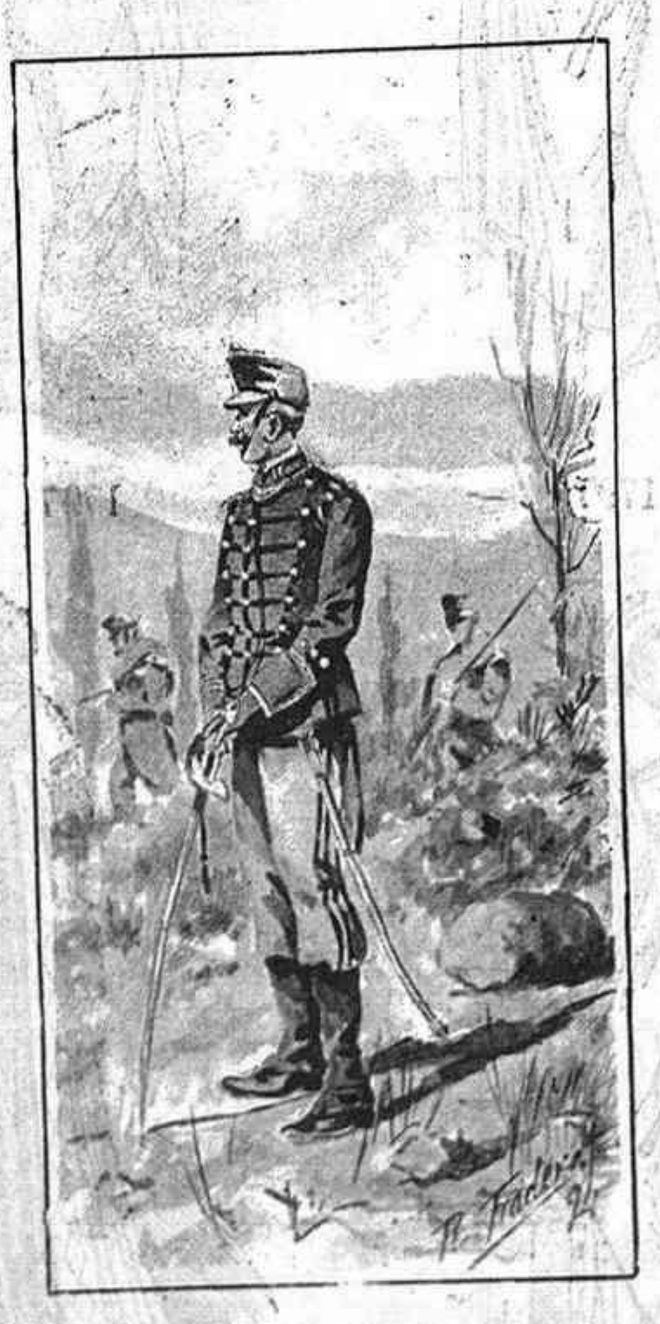

—Sí; las maniobras son una cosa molt bonica....sobre tot pels que no han de venirhi y poden llegirlas al diari ...

(c) Ministerio de Cultura 2006

Les modes del segle XIX

1794

1795

1795

1796

1796

1797

1797

1798

1798

1799

1799

1800

(Vejis l' esquellot de la página 12).

(c) Ministerio de Cultura 2006

LOPEZ-EDITOR, Rambla del Mitj, numero 20, Llibreria Espanyola, Barcelona.—Correu-Apartat, número 2

¡¡REYES!!

GRAN SURTIDO
DE LIBROS
PARA
REGALOS
desde 5 céntimos en adelante

OBRAS DE LUJO,
con magníficas láminas en negro y colores,
y preciosas encuadernaciones,
AL ALCANCE DE TODAS LAS FORTUNAS

JOCHS Y JOQUINAS
RECORT DE LA INFANTESA
per Eduart Vidal Valenciano
AB UN PRÓLECH DE **F. Miquel y Badía**
Un tomo en 8.° 2 pessetas.

MAGNÍFICAS TAPAS AB PLANXAS DAURADAS
PER ENQUADERNAR
La Esquella de la Torratxa
Preu: Pessetas **1'50**

Demá dissapte 5 de Janer
SORTIRÁ NÚMERO EXTRAORDINARI DE
LA CAMPANA DE GRACIA
PRIMER DE L' ANY 1895
8 planas **10 céntims**

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de ditas obras, remetent l' import en libransas del Giro Mútuo, ó bé, en sellos de franqueig al editor López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu franca de port. No responém d' extravíos, no remetent ademés 3 rals pel certificat. Als corresponsals de la casa se 'ls otorgan rebaixas.

(c) Ministerio de Cultura 2006

FUGINT DE LA DEGOLLINA

¿Veig un ganivet?
¡A probar si ab aixó no m' atrapan!
Lo ditxo ja ho diu:
dels que fugen alguns se 'n escapan.

Y prou. Aprofito aquesta ocasió per saludarte y t' envío al mateix temps un petó y una abrassada pera que la trasmetis á la nena.... que 't fassi mes fástich.

Dispénsam la mala lletra
que hi fet en aquesta carta;
vaig molt depressa perqué
tinch d' anar á certa banda.
Deu te fassi trobá un duro
(y á mi un bitllet de cinquanta.)

J. STARAMSA.

II

Es una lletra *primera*,
nota musical la *dos*,
una fruyta *dos-tercera*
y un arbre fruyter lo *tot*.

F. R. (A) GRECIA.

TRENCA-CLOSCAS

LOLA, RACUDÉ
ROMA.

Formar ab aquestas lletras lo títul de un drama.

ANTON SOLER.

LOGOGRIFO NUMÉRICH

1 2 3 4 5 6 7 8.—Carrer de Barcelona.
6 6 7 3 4 4 7.—Poble catalá.
1 7 3 7 6 4.—Carrer de Barcelona.
2 1 7 8 7.— » »
2 6 2 8.—Poble catalá.
5 6 6.—Part del cos humá.
2 4.—Animal.
5.—Vocal.

JOSEPH GARCÍA SUARES.

GEROGLIFICH

×

civada
NA

A

DA

F. CORBELLA V.

Barcelona.—A. López Robert, impresor.—Asalto, 63

(c) Ministerio de Cultura 2006